

De integratie van de Castiliaanse familie de Aranda in Brugge 1500 - 1765

De aanwezigheid van vreemde kooplui in Brugge is een onderwerp dat zich door de decennia heen in grote aandacht van vele historici mocht verheugen. Heel wat facetten van die aanwezigheid werden onder de loupe genomen. Zo bvb. het doel van hun aanwezigheid, de plaats(en) waar ze verbleven, de privileges die ze genoten, hun handelsactiviteiten in onze gewesten, etc. Ook de mate waarin de vreemde handelaars zich integreerden in de lokale gemeenschap maakte reeds het voorwerp van onderzoek uit. Meestal bleef het in dit verband echter bij algemene studies over de integratie in het algemeen van één entiteit. Detailstudies voor een welbepaalde familie werden nog niet zo vaak ondernomen.

Aan deze 'leemte' wil dit artikel tegemoet komen. Het ligt in onze bedoeling na te gaan in hoeverre één bepaalde familie er al dan niet in slaagde zich te integreren in de toenmalige Brugse gemeenschap. Dergelijke integratie – het dient gezegd – was helemaal niet zo evident als het misschien wel lijkt. Taal, levensgewoonten, cultuur, beroepsbezigheden, aanwezigheid van landgenoten etc. stonden dit vaak in de weg, alsook moest eerst en vooral de wil tot integratie aanwezig zijn. Onze keuze van onderzoeksobject viel op de Castiliaanse familie de Aranda. Die familie streek uit Castilië in Brugge neer in functie van de wolhandel. Het was Francisco de Aranda die aan de wieg stond van een eeuwenlang verblijf van deze familie in de stad. Hij maakte deel uit van het gevolg van Johanna de Waanzinnige die in 1498 naar Vlaanderen reisde. Ze droeg Francisco op het consulambt in Brugge op te nemen, wat hij in 1500 ook deed. De eerste Aranda's hadden het geluk dat ze in een eeuwenlange traditie van Castiliaanse aanwezigheid te Brugge konden stappen, wat

een eventuele integratie zeker een stuk kon vergemakkelijken. Uiteindelijk zouden de Aranda's meer dan twee en een halve eeuw in Brugge resideren. Pas in 1765 met de dood van Thérèse-Eugénie de Aranda stierf de Brugse tak van de gelijknamige familie uit.

De mate waarin de familie de Aranda zich integreerde in de Brugse maatschappij kan aan de hand van heel wat zaken worden onderzocht. Wij opteerden ervoor om in de eerste plaats het speciaal statuut dat de Castilianen in Brugge genoten van naderbij te bekijken. Dit leek ons noodzakelijk aangezien dit statuut a.h.w. de 'startpositie' van de Aranda's tekende. Daarnaast schetsten wij in grove lijnen hun afkomst, alsook bekeken we in welke mate ze het poorterschap verwierven. Een eerste belangrijk item dan om de graad van integratie te meten was de huwelijkspolitiek van de Castiliaanse familie. Ook hun (voor)naamgeving lieten we niet onaangeroerd. Een ander heel belangrijk aspect van integratie was de taal. In welke mate beheersten de verschillende Aranda's het Nederlands, de taal van adel, burgerij en bestuur? Anderzijds diende evenzeer nagegaan in hoeverre zij nog de Castiliaanse taal machtig waren. Verder spitten we ook in hun beroepsactiviteiten en verenigingsleven. Een ander niet te verwaarlozen element in het onderzoek was de mate van bezit van onroerend goed, zijnde grond en huizen. Tenslotte moest blijken of de Aranda's de rooms-katholieke godsdienst aanhingen, en of dit dan in het voordeel speelde bij hun integratie.

Vooraleer dit alles aan bod komt, gaan we wat dieper in op de Castiliaanse aanwezigheid in het Brugge van de Nieuwe Tijd. Meerbepaald bekijken we van naderbij het wedervaren van het 'Spaanse', d.i. Castiliaanse consulaat. Vooral de oprichting, de evolutie die het doormaakte en de bevoegdheden komen daarbij aan bod.

Bij onze zoektocht naar bronnen en werken scheen het ons ietwat verwonderlijk toe dat nog geen enkele zelfstandige studie over de familie de Aranda werd gemaakt, ondanks het feit dat deze familie een vooraanstaande rol speelde in het wedervaren van Brugge in de Nieuwe Tijd. In bijlage namen wij een stamboom van de Brugse tak van familie de Aranda op ¹.

1 Met het oog op de vervollediging ervan namen wij verscheidene keren contact op met de *Service de Centralisation des Etudes Généalogiques et Démographiques de Belgique*. Onze oproepen bleven echter telkens zonder gevolg.

Oprichting

De eerste Spaanse (handels)aanwezigheid in Brugge dateert van 1230, toen Biskajers de Zwinhaven aandeden met een vracht Franse wijn. Ook de Catalanen namen van heel vroeg deel aan het handelsverkeer op de Noordzee. De Castilianen kwamen pas naar Brugge op het eind van de 13e eeuw. In 1330 al waren de Catalanen voldoende talrijk om over te gaan tot de oprichting van een consulaat, het eerste van Spaanse kooplui te Brugge. Pas in 1428 echter werd hun handelsnatie officieel erkend. Voordien kwamen de Catalaanse handelaars voornamelijk samen om hun religieuze plichten te vervullen.

Op dergelijke wijze ontstonden trouwens bijna alle Spaanse consulaten in Brugge. In eerste instantie verbleven de handelaars in herbergen en 'hotels'. Van daaruit moesten ze hun zaken beredderen en behartigen. Na een tijd echter, toen het duidelijk werd dat ze voor lange periodes in Brugge zouden moeten resideren, verlieten ze meer en meer de herbergen en gingen zich in eigen huizen vestigen. Tegen

2 Op basis van o.m. A. VANDEWALLE, "De Spanjaarden te Brugge, de trouwste vreemde kolonie 13de-18de eeuw" in: J. HERREBOUT (ed.), *Het Sint-Franciscus-Xaveriusziekenhuis. Ziekenzorg in het Spaans kwartier te Brugge*. Brugge, 1985, 9-24. J. MARECHAL, "La colonie espagnole de Bruges, du XIVE au XVIe siècle", *Revue du Nord*, XXXV (1953) 5-40. J. MARECHAL, *Europese aanwezigheid te Brugge. De vreemde kolonies (XIVde-XIXde eeuw)*. Brugge, 1985. J. FINOT, *Etude historique sur les relations commerciales entre la Flandre et l'Espagne au moyen age*. Parijs, 1899. W.D.Jr. PHILLIPS, "Local Integration and Long-Distance Ties: The Castilian Community in Sixteenth-Century Bruges", *The Sixteenth Century Journal*, XVII (1986) 33-50. C.R. PHILLIPS, "Spanish merchants and the Wool Trade in the Sixteenth Century", *The Sixteenth Century Journal*, XIV (1983), 259-282. C.R. PHILLIPS, "The Spanish Wool Trade, 1500-1780", *The Journal of Economic History*, XLII (1982) 775-796. W.D.Jr. PHILLIPS en C.R. PHILLIPS, "Spanish wool and Dutch rebels: The Middelburg Incident of 1574", *The American Historical Review*, LXXXII (1977) 312-330. A. VANDEWALLE, "Brugge en het Iberisch schiereiland" in: V. VERMEERSCH (ed.), *Brugge en Europa*. Antwerpen, 1992, 159-181. W. THOMAS en E. STOLS, "Vlaanderen en Castilië: twee eeuwen gekruiste levenswegen" in: M. GONZALEZ (ed.), *Vlaanderen en Castilla y Léon. Op de drempel van Europa*. Antwerpen, 1995, 1-23. J.A. VAN HOUTTE, "Bruges et Anvers, marchés 'nationaux' ou 'internationaux' du XIVE au XVIe siècle", *Revue du Nord*, XXXIV (1952) 89-108. J.A. VAN HOUTTE, *De geschiedenis van Brugge*. Tielt, 1982. J.A. VAN HOUTTE, "The Rise and Decline of the Market of Bruges", *The Economic History Review*, XIX (1966) 29-47.

deze evolutie kwam er wel protest vanwege de herbergiers, maar hun verzet zou tevergeefs blijken. De meeste handelaars van dezelfde natie vestigden zich dikwijls in hetzelfde kwartier. Zo vielen de Castilianen te situeren in de 'Lange Winckel', de huidige Spanjaardstraat in Brugge.

Een volgende stap in de richting van het consulaat was de oprichting van religieuze broederschappen, waardoor ze aanspraak konden maken op een kapel, waarin ze hun religieuze plichten vervulden maar ook handelszaken bespraken. Vanuit dergelijke broederschappen werd dan op termijn overgegaan tot de vorming van een gilde, waardoor ze als handelsnatie officieel werden erkend.

Het 'Spaans' consulaat

Het 'Spaans' consulaat, dat in feite enkel het Castiliaans consulaat was, – een Spaans 'eenheidsconsulaat' bestond immers niet – groepeerde aanvankelijk alle onderdanen van de koning van Castilië: niet alleen de Castilianen zelf, maar ook de Biskajers, de Navarrezen en de Andalouziërs³. Zij vormden een religieuze broederschap op 5 mei 1414 en werden als gilde erkend op 11 oktober 1428. Het recht om de consuls te benoemen werd echter toegekend aan de ambassadeur van de Castiliaanse koning in Vlaanderen. Dit stuitte op groot protest van de handelaars die gewoon waren zelf hun consuls te kiezen. De Castilianen namen in dit verzet het voortouw en gingen op 23 april 1441, samen met de Biskajers over tot het stichten van een broederschap in de Heilig-Kruiskapel van het minderbroederklooster, als springplank naar de oprichting en erkenning van een gilde. Deze werd erkend op 20 november 1447, de dag waarop eveneens het conflict rond het benoemingsrecht van de consuls werd opgelost. De handelaars mochten voortaan hun eigen consuls kiezen.

Algauw echter deed zich een nieuw conflict voor, intern ditmaal. De relaties tussen de Castilianen en Biskajers boterden niet goed; deze laatsten voelden zich te vaak onderdrukt door de Castilianen.

3 Over de evolutie van de numerieke aanwezigheid der Castilianen in Brugge, zie: R. FAGEL, *De Hispano-Vlaamse wereld: de contacten tussen Spanjaarden en Nederlanders 1496-1555*. Doctoraatsverhandeling, Katholieke Universiteit Nijmegen, dept. Geschiedenis, 1996, 15-17. Alsook H. CASADO ALONSO, "La nation et le quartier des Castillians de Bruges (XVe et XVIe siècles)", *Handelingen van het genootschap voor geschiedenis gesticht onder de benaming "Société d'Emulation te Brugge, CXXXIII* (1996) 61-77.

De troebelen mondten uit in een proces voor de schepenbank van Brugge in 1451, maar de definitieve oplossing voor het conflict kwam er pas op 29 augustus 1455, toen de Castiliaanse koning besloot over te gaan tot een scheiding van het consulaat. Zo kregen we het 'Spaanse', d.i. Castiliaanse consulaat en dat van Biskaje. *"Le premier réunissait les commerçants et facteurs originaires de Burgos, Séville, Tolède, Ségovie, Soria, Valladolid, Medina del Campo, Logroño, Nájera et d'autres lieux de l'intérieur espagnol. La seconde ceux de Biscaye, de Guipúzcoa, d'Ávala, de Santander, des Asturies et de la Galice et jusq' en 1530, de la Navarre."*⁴

In 1488 deed er zich een nieuwe crisis voor toen Maximiliaan van Oostenrijk op 30 juni gebood dat alle consulaten hun activiteiten naar Antwerpen moesten verleggen. Dit bevel was bedoeld als wraak voor zijn gevangenneming. Pas tussen 24 juni en 1 september 1494 kwamen, na lange en moeilijke onderhandelingen, de Castiliaanse handelaars terug naar Brugge, *"lorsque la ville accorda à cette nation le plus grand privilège qu'on n'ait jamais donné à une communauté étrangère sur le territoire flamand, l'étape de la laine, le fer et l'huile qui viendrait d'Espagne aux Pays-Bas"*⁵. Velen bleven echter in Antwerpen, wat het voortdurend getouwtrek rond het Spaanse consulaat, ook na 1494, verklaart. De handelaars gevestigd in Antwerpen bleven immers insisteren op de overplaatsing van het consulaat naar hun residentieplaats, aangezien zij in de meerderheid waren. Hun pogingen bleken echter tevergeefs. Het consulaat bleef in Brugge gevestigd en dit tot in 1705, toen het door de laatste twee consuls, Pierre-Louis en Ignace de Aranda, werd ontbonden⁶. De meeste in Brugge achtergebleven Spaans (-Brugse) families lieten zich immers meestal niet meer serieus in met de handel. Zij hadden het poorterschap van de stad gewonnen en werden magistraat, ambtenaar of geestelijke.

Bestaansredenen en werking van het consulaat

Consulaten werden opgericht met het oog op een betere verdediging van de commerciële belangen van een groep handelaars afkomstig uit hetzelfde land of dezelfde landstreek. Voor de Castilianen

4 H. CASADO ALONSO, "La nation", 64.

5 H. CASADO ALONSO, "La nation", 64-65.

6 A. VANDEWALLE, "Spanjaarden te Brugge", 21.

betroffen die commerciële belangen vooral de wolhandel. Brugge was immers het verdeelcentrum voor alle wol die uit Spanje in de Nederlanden werd ingevoerd. Vanaf 1572 echter liep de wolhandel sterk terug. Het Zwin en Sluis waren immers het toneel van hevige gevechten tussen Spanjaarden en de legers van Oranje. Het hoeft dan ook geen verwondering te wekken dat in 1585-86 de naties van Biskaje en Navarra uit Brugge verdwenen. Enkel de Castiliaanse natie bleef er, en dit tot in 1705.

Wat de werking en samenstelling van het consulaat betreft, die kende heel wat evoluties in de loop van zijn bestaan. Tot het 'Spaans' consulaat behoorden strikt genomen alle Castiliaanse handelaars – in de ruime zin hoorden ook hun vrouw en kinderen erbij – die lid wilden worden en zich dan ook inschreven. Die inschrijving behelsde tevens dat de handelaar in kwestie alle plichten, regels en belastingbijdragen aanvaardde.

Het consulaat kende een bepaalde hiërarchie. Aan het hoofd ervan stonden de consuls, die de leiding waarnamen. Zij werden bijgestaan door gekozenen van een lagere rang, zoals de raadsleden en de schatbewaarder, alsook door ondergeschikten, zijnde de secretaris of griffier, de huisbewaarder, de procureur en de raadspensionaris. Daaronder had je dan nog de gewone leden.

Oorspronkelijk werden er bij de Castilianen zes consuls verkozen die zes maanden in functie bleven. Na de afscheiding van de Biskajers in 1455 waren er nog vier. Via een ordonnantie werd de procedure op 20 januari 1502 nogmaals gewijzigd. Vanaf dan werden nog drie consuls gekozen, eveneens voor een half jaar. De verkiezingen zouden telkens plaatsvinden op 25 januari (beking van de Heilige Paulus) en op 25 juli (Sint-Jacob), twee Spaanse feestdagen bij uitstek. In 1514 werd verordonneerd dat de drie consuls van verschillende firma's moesten zijn, en dat bij gelijkheid van stemmen het lot zou beslissen. De consuls in spe mochten hun ambt niet weigeren en waren niet dadelijk herkiesbaar. In 1538 werd verordonneerd dat de semesteriële ambtstermijn van de drie consuls vervangen werd door een termijn van één jaar⁷.

7 H. CASADO ALONSO, "La nation", 65.

Een consul cumuleerde verschillende bevoegdheden ⁸. Vooreerst lag hun bevoegdheid op het representatieve vlak. Zij vertegenwoordigden de Castiliaanse natie bij het stadsbestuur en op de processies. Ook waren zij het die onderhandelingen voerden voor uitbreiding of bevestiging van privileges. Evenzeer waakten zij nauwgezet over de toepassing ervan en over hun handelsbelangen in het algemeen.

De consuls werden belast met het vrijwaren van de interne harmonie der Castiliaanse gemeenschap. Zij waren gerechtigd hun leden in een algemene vergadering (die zij voorzaten) samen te roepen. Daarin werden meestal kwesties van groot belang aangekaart en behandeld.

Een zekere rechterlijke macht behoorde eveneens tot hun bevoegdheid. De consuls waren het in eerste instantie die geschillen aangaande handelskwesties, voogdij, etc. tussen Castiliaanse handelaars onderling moesten beslechten. Conflicten waarbij slechts één van de betrokkenen Castiliaan was, kwamen voor de schepenbank. Dit was ook het geval voor Castilianen die een crimineel feit hadden begaan.

Tenslotte dienden de consuls van Spanje ook zorg te dragen voor de rekeningen van de transportkosten van de schepen waarvan de vrachtbrieven in Spanje waren opgesteld. Anderzijds bevrachtten zij de schepen met bestemming Spanje. Verder stonden ze in voor de inning van in- en uitvoertaksen op de koopwaar, alsook voor de inning van boeten.

Integratie

Afkomst van de Aranda's en hun komst naar Brugge

De familie de Aranda was van Spaanse, en meer bepaald van Castiliaanse afkomst. Ze behoorde (ook nu nog) tot de oudste adellijke families in Spanje. Haar thuisbasis was Burgos, hoewel het ook het stadje Aranda de Duero kan geweest zijn, gelegen 70 km. ten Zuiden van Burgos, en in de Middeleeuwen een bloeiend cultureel en

⁸ Zie hiervoor o.m. A. VANDEWALLE, "Spanjaarden te Brugge", 20. en H. CASADO ALONSO, "La nation", 62.

economisch centrum. In Vlaanderen resideerden twee verschillende takken van de familie de Aranda. Een eerste tak vinden we vooral terug in de omgeving van Gent. Hun wapenschild droeg “*d’azur au château d’argent, à la bordure d’or, chargée de huit croix de gueules*”⁹. Wat de wapens van de Brugse Aranda’s daarentegen betreft, “*cette famille porta: coupé, au 1 d’azur, à une étoile d’argent, à 8 rais pour la branche aînée et à 6 rais pour la branche cadette, partie d’or à la croix treflée de gueules; au 2 ou en pointe d’argent au globe d’azur. L’écu sommé d’un casque d’argent grillé et liseré d’or, fourré de gueules assorti de ses lambrequins et bourlet d’or et d’azur et en cimier, le globe de l’écu penché en barre entre un vol d’azur*”¹⁰. Hun lijfspreuk luidde *Virtus Aranda*.

Naast deze twee takken zwierven nog andere Aranda’s rond in Vlaanderen. Zo was er ene Michel de Aranda, geboren in Doornik¹¹. Zijn vader was naar alle waarschijnlijkheid lid van een garnizoen van het Spaanse leger dat toen in Vlaanderen gestationeerd was. Michel zelf was een augustijnenmonnik die vele jaren verbleef aan diverse hoven in Frankrijk. Hij stierf in 1539. Ook in Antwerpen resideerden Aranda’s, o.a. Diego en Juan¹². Zij behoorden evenmin tot de Brugse tak van de Aranda’s.

Stamvader daarvan was Barthelemi de Aranda. Uit zijn huwelijk met Inès de Ayala-y-Arce werd een zoon Francisco geboren die in 1498 als edelman in het gevolg van Johanna de Waanzinnige naar Vlaanderen reisde¹³. In 1500 nam hij te Brugge het consulambt op¹⁴. Hierbij stelt zich dadelijk de belangrijke vraag hoe het koopmanschap van Francisco de Aranda te rijmen viel met zijn adellijke afkomst.

9 O. DELEPIERRE, “Aranda (Bernard De)” in: *Biographie des hommes remarquables de la Flandre occidentale*, III (1847), 13.

10 F. VAN DYCKE, *Recueil héraldique avec des notices généalogiques et historiques sur un grand nombre de familles nobles et patriciennes de la ville et du francconat de Bruges*. Brugge, 1851, 13.

11 R. FAGEL, *De Hispano-Vlaamse wereld*, 368 en 434.

12 R. FAGEL, *De Hispano-Vlaamse wereld*, 240. Diego mag niet verward worden met zijn naamgenoot uit Brugge. Immers, Diego uit Antwerpen was afkomstig uit Valladolid, huwde Maria de Geldres (op 14 augustus 1533) en had met haar een zoon Pedro (geboren op 30 september 1548). Zijn vader heette Luis.

13 A. VANDEWALLE, “Spanjaarden te Brugge”, 27.

14 In 1443 was al eens een Aranda consul in Brugge, nl. Fernando de Aranda. Over zijn persoon, afkomst etc. kwamen we echter niets aan de weet. Waarschijnlijk is dit een teken aan de wand voor zijn slechts kort verblijf in de stad.

In Spanje gold immers de regel dat het edellieden "op straffe van verlies van hun prerogatieven verboden was zich aan commerciële en industriële activiteiten te begeven"¹⁵. Deze regel bestond echter vooral *de iure*. *De facto* werd ze bijlange zo nauw niet toegepast.

In Brugge hadden de Aranda's het voordeel dat ze dadelijk in een eeuwenlange traditie konden stappen van Castiliaanse aanwezigheid aldaar. Onmiddellijk van bij hun aankomst participeerden de Aranda's in het speciaal statuut dat alle Castilianen (als ze tenminste lid waren van de gilde natuurlijk) te Brugge genoten¹⁶. Wat behelsde nu dat statuut? Eerstens stipuleerde het dat de Castilianen politieke autonomie genoten. De gilde bestuurdde zichzelf via de consuls. Men kon m.a.w. voor een goed deel onder de wetten van het thuisland blijven leven. Met deze politieke ging ook gerechtelijke autonomie gepaard. De gilde mocht een eigen handelsrechtbank oprichten en voorzitten. Interne geschillen kon ze zelf behandelen. Zaken waarin niet-Castilianen waren betrokken evenals criminele zaken kwamen voor een Brugse rechtbank voor. De Castilianen genoten eveneens fiscale vrijstellingen: *"Toute la colonie castillane bénéficiait de franchises sur la consommation et la vente de vin, bière ou autres aliments; de droits sur les patrimoines des marchands morts dans ces territoires étrangers; de moindres charges fiscales, ordinaires ou extraordinaires, sur le trafic de produits, etc."* Voorts beschikten ze over religieuze autonomie. De Castiliaanse gemeenschap in Brugge bezat een eigen kapel in het franciscanenklooster. Tot slot werd haar het recht toegekend een kwartier in de stad 'in te palmen': de Castilianen kregen er absolute voorrang m.b.t. het kopen of huren van huizen en gebouwen. De akte daterend van 1 september 1494 die dit bepaalde luidt als volgt: *"Item, que en la rue de ceulx de ladicte nacion en ceste dicte ville, nul autre sinon ceulx de la dicte nacion ne se pourront logier, on cas que aucuns dicelle nacion y veulent logier eulx mesmes. Et se d'aventure autres y voulsissent louer aucunes desdites maisons, ceulx aqui icelles maisons appartiennent seront tenuz et obligez de le denoncer aux consuls de ladite nacion avant le louiage servie et conclud pour savoir se aucuns le veullent avoir pour le mesme pris; ouquel cas ils*

15 E. STOLS, *Zuidnederlandse firma's en de inrichting van hun handel op de Iberische wereld 1598-1648*. Doctoraatsverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven, dept. Moderne Geschiedenis, 1965, II, 338.

16 W.D.Jr. PHILLIPS, "Local Integration", 36.

seront preferez avant tous les autres. Et se d'aventure les proprietaires ne se sceussent accorder le louiage, que lors le pris en sera fait par ung des eschevins depute de par la chambre avec ung des consulz de la dite nation."¹⁷

Niet alle Aranda's bleven echter onder dit statuut van privileges leven. Met het oog op de uitoefening van bepaalde beroepen waren ze verplicht dit voor hen nochtans voordelig statuut te verlaten en het poorterschap van de stad Brugge aan te vragen. In deze stad heerste gedurende de ganse Nieuwe Tijd trouwens een opvallend scherp onderscheid tussen poorters die een afzonderlijke rechtskring vormden en de gewone ingezetenen of niet-poorters anderzijds¹⁸. Enkel de poorters waren verkiesbaar tot het lidmaatschap van het stadsbestuur en de uitoefening van heel wat stadsambten. Tot de andere rechten en plichten van een poorter hoorden onder meer het betalen van belastingen, het helpen van medepoorters indien die werden aangevallen, het wonen of regelmatig verblijven in Brugge, etc. Zij die echter regelmatig voor kortere of langere tijd de stad moesten verlaten om hun zaken te behartigen of wegens andere beroepsbezigheden, konden het buitenpoorterschap aanvragen. Daardoor mochten zij voor de periode van één jaar, en mits speciale toestemming zelfs drie jaar, Brugge verlaten zonder hun rechten te verliezen. Wel moesten ze een domicilie hebben in Brugge en blijven belasting betalen.

Het opgeven van het speciale statuut moet voor elke Castiliaan wel een grote stap betekend hebben (gezien de voordelen die werden opgegeven), en wijst duidelijk op een bewuste keuze in de richting van integratie. Waarschijnlijk werd geen enkele Aranda als poorter geboren. In de doopregisters van de parochies der stad Brugge, bewaard vanaf 1565, vonden wij immers geen enkel lid van de familie terug. Wel namen een aantal Aranda's het poorterschap aan in de loop van hun verblijf in Brugge. Uit de consultatie van de poorters- en buitenpoortersboeken blijkt dat evenwel slechts een beperkt aantal te zijn. Tot de groep poorters traden toe Francisco, de latere burgemeester,

17 L. GILLIODTS-VAN SEVEREN, *Cartulaire de l'ancien consulat d'Espagne à Bruges. Recueil de documents concernant le commerce maritime et intérieur, le droit des gens public et privé, et l'histoire économique de la Flandre*. 2 dln. Brugge, 1901, 170.

18 Zie hiervoor R.A. PARMENTIER, *Indices op de Brugsche poorterboeken*. 2 dln. Brugge, 1938, VII-XI.

in 1629-30, Albertine in 1685-86, en Ignace en Pierre-Louis in 1704-05¹⁹. Deze laatste twee vinden we in 1703 ook ingeschreven als buitenpoorters²⁰. Deze poortersboeken zijn niet helemaal volledig: er waren waarschijnlijk meer Aranda's als poorter ingeschreven. Toch wijst het beperkte aantal erop – ook voor de Castilianen in het algemeen gold dit – dat “*Spaniards lived out their lives in Bruges although they generally did not become local citizens and continued to be governed by Spanish law*”²¹. Ook belette het hen niet om relaties, zowel zakelijke als familiale en vriendschappelijke, met het thuisland te blijven onderhouden. Wel dient opgemerkt dat deze na verloop van tijd in aantal afnamen en veel relaties verwaterden.

Huwelijkspolitiek

Een belangrijke indicator om de integratie aan te toetsen, is het huwelijk. Huwden de Aranda's voornamelijk andere leden van de Castiliaanse gemeenschap, of verbonden ze zich overwegend in de echt met Vlamingen en Bruggelingen?

Vooreerst moet worden nagegaan wat de beweegredenen tot het huwelijk waren. Waarschijnlijk huwden niet alle Aranda's uit liefde. Immers, “vele kooplieden staken het niet onder stoelen of banken dat volgens hun levenservaring ‘t geldt ‘t houwelijck maekt”²². Een andere hoofdbekommernis in het huwelijk was het verwerven van nakomelingen. Via een huwelijk met een Brugs poorter(es) kon ook het poorterschap verworven worden, wat wel tegelijk het verlies der speciale voorrechten als zijnde lid van de Castiliaanse gilde inhield²³. Al dergelijke verstandshuwelijken hadden dikwijls tot gevolg dat de verstandhouding tussen de echtgenoten weldra zoek was, wat echter niet tot echtscheidingen leidde²⁴.

Wanneer we het lijstje huwelijkspartners van de Aranda's overlopen valt het op dat het in feite enkel Diego, zoon van Francisco,

19 R.A. PARMENTIER, *Indices*, 916.

20 A. SCHOUTEET, *Indices op de buitenpoortersboeken van Brugge 1548-1788*. Poortersboeken van de Zuidelijke Nederlanden VI. Handzame, 1973, 5.

21 W.D. Jr. PHILLIPS, “Local Integration”, 48.

22 E. STOLS, *Zuidnederlandse firma's* II, 304.

23 R.A. PARMENTIER, *Indices*, VIII.

24 E. STOLS, *Zuidnederlandse firma's* II, 308-311.

de eerste Brugse Aranda, zijn dochter Maria en een zus van burgemeester Francisco waren die Spanjaarden huwden ²⁵. Diego huwde Madeleine Diaz-y-Mercado uit Logroño, terwijl zijn dochter Maria met Juan de Melgar trouwde, een telg uit een Castiliaanse handelaarsfamilie die eveneens in Brugge resideerde. Clara de Aranda huwde Juan Bautista de Soto Velasquez. Alle echtgenoten van de overige Aranda's vallen te situeren binnen de plaatselijke Brugse en Vlaamse adel. Francisco, de eerste Aranda in Brugge, huwde Gertrude van Vaernewyck. Zij was de dochter van de gouverneur van de Gentse Citadel. Van bij het begin bleken de Aranda's in hun relaties dus al door te dringen tot de hogere kringen van de toenmalige maatschappij, wat een belangrijk element in hun integratie uitmaakte. Dit zou trouwens een constante blijven bij alle latere huwelijken van de Aranda's. Allen huwden zij leden van adellijke families, waarvan dezelfde of andere leden meestal nog bestuurlijke functies bekleedden, zoals schepen of burgemeester van Brugge of van het Brugse Vrije. Dit was onder meer het geval voor de families de Meulenaere, van der Haeghen d'Eesbeeke et de Mussain, Rotsaert d'Hertaing, le Gillon, de le Flye, van Volden, etc. Ook de familie Ranst was *"une très ancienne noble maison de Flandre, où elle occupa constamment des postes honorables, tant dans l'état ecclésiastique que dans la politique et la robe"* ²⁶.

Uit dit alles blijkt dus dat de huwelijkspolitiek van de Aranda's een uiterst belangrijke rol speelde in hun integratie. Haast allen kozen ze voor een Vlaamse partner. Via hun huwelijken konden zij doordringen tot de hoogste adellijke kringen van Brugge en van Vlaanderen. Zo waren zij in staat een netwerk van invloedrijke en machtige relaties op te bouwen, wat erg voordelig was voor hun handelsactiviteiten, alsook effende dit het pad voor het zelf meedingen naar hoge posten in het stadsbestuur.

(Voor)naamgeving

Wezen de huwelijken van de Aranda's overduidelijk in de richting van een volgehouden integratie, dan liggen de zaken heel wat minder

25 Zie stamboom in bijlage.

26 F. VAN DYCKE, *Recueil héraldique*, 279.

gemakkelijk voor wat betreft de voornamen die bedacht werden voor de kinderen geboren uit die huwelijken. Het valt immers helemaal niet zo eenvoudig uit te maken in hoeverre Spaanse voornamen in voege waren, en in welke mate die dan nog eventueel verfranst of ver-nederlandst werden.

De voornamen van de eerste Aranda's klinken alleszins erg Spaans in de oren: Francisco, Diego en nogmaals Francisco. Deze laatste verbasterde al zelf zijn voornaam tot 'Fransoys' of 'François'. Vanaf dan vervaagt de scheiding: van namen als Bernard, Emmanuel, Anne, Michelle, Jeanne, Pierre (Pieter? Pietro?), Louis (Luis?), Ignace, Albertine, etc. kan onmogelijk met zekerheid worden uitgemaakt of het nu typisch Spaanse dan wel Nederlandse namen waren.

Wat nog opvalt is dat de erg Spaans klinkende familienaam de Aranda bij de reeds eerder genoemde (tweede) Francisco werd verbasterd tot d'Aranda of Daranda.

Uit de voornaamgeving kun je dus niet met zekerheid uitmaken of er een hang naar integratie was bij de Aranda's. De keuze van de voornamen kan in beide richtingen worden uitgelegd.

Taal en cultuur

Hoger was er reeds sprake van dat de Aranda's vooral Vlamingen huwden. Onmiddellijk rijst de vraag hoe dit in zijn werk ging. Er moet toch een enorme, om niet te zeggen bijna onoverschrijdbare communicatiekloof gegaapt hebben. Redelijkerwijze mag immers worden aangenomen dat de eerste Aranda's de kennis van het Nederlands nog niet machtig waren.

Het is dan ook meer dan waarschijnlijk dat ze zich in de beginperiode voornamelijk binnen de aanwezige Castiliaanse gemeenschap bewogen hebben. Uit deze beginperiode is alleszins geen deelname bekend van Aranda's aan plaatselijke activiteiten, noch een lidmaatschap van plaatselijke verenigingen.

Maar hoe gingen hun huwelijken dan in het werk? Francisco huwde de Gentse Gertrude van Vaernewyck, zonder dat hij de Nederlandse taal beheerste, dé taal bij uitstek gedurende de Nieuwe Tijd in bestuurlijke en adellijke kringen. Aan de andere kant beschikken we echter over voldoende grond om aan te nemen dat Gertrude

wel Spaans sprak. Na de dood van Francisco huwde zij immers opnieuw, met Juan de Montenegro die zij volgde naar Spanje. Het lijkt weinig aannemelijk dat zij haar familie en vrienden zou achtergelaten hebben om Juan blijvend naar Spanje te vergezellen, indien ze niet in staat was ietwat degelijk Spaans te spreken. Hoogstwaarschijnlijk bezat zij dus een zekere kennis van deze taal, die ze natuurlijk wel zou kunnen opgestoken hebben juist tijdens haar huwelijk met Francisco.

Hoe dan ook, ook van Francisco's zoon Diego kan nog niet verondersteld worden dat hij Nederlands kende. We stellen immers vast dat hij een Spaanse, nl. Madeleine Diaz-y-Mercado huwde.

Vanaf de derde generatie Aranda's te Brugge echter valt er een zekere kentering te bespeuren. Maria, Diego's dochter, huwde nog wel Juan de Melgar, een Spaans koopman die eveneens te Brugge resideerde, maar Francisco huwde een Vlaamse, Anne van Severen. Daarenboven oefende hij het ambt uit van 'upper clerck meester', te vergelijken met dat van de huidige gemeentesecretaris. Uit hoofde van deze functie was de kennis van het Nederlands een absolute vereiste.

Bestaan er rond de kennis van het Nederlands van de derde generatie Aranda's nog twijfels, dan kunnen we met zekerheid stellen dat die kennis vanaf de vierde generatie een feit was. Vanaf dan huwden ze alleen Vlamingen. Bovendien was Francisco, zoon van Francisco, verschillende malen schepen en zelfs burgemeester van Brugge, ambten waarvoor het beheersen van het Nederlands essentieel was.

Trouwens, de Castilianen "*expected their children to remain in Flanders. (...) The rule for the children of the Castilians was integration into the local society of Flanders or at least into the society of locally-resident Spaniards*"²⁷. Daarvoor was de kennis van het Nederlands zeker vereist. Andere argumenten die onze these ondersteunen vinden we terug in oorkonden, die door Aranda's in het Nederlands en zelfs in het Frans waren opgesteld²⁸. Ze stelden ze op in hun hoedanigheid van secretaris van het Spaanse consulaat.

27 W.D.Jr. PHILLIPS, "Local Integration", 45.

28 Zie o.m. L. GILLIODTS-VAN SEVEREN, *Inventaire diplomatique des archives de l'ancienne école bogarde à Bruges, comprenant le texte ou l'analyse de tous les documents qui composent cette collection*. 3 dln. Brugge, 1900, II nr. 529. Zie ook: L. GILLIODTS-VAN SEVEREN, *Cartulaire de l'ancienne estaple de Bruges. Recueil de documents concernant le commerce intérieur et maritime, les relations internationales et l'histoire économique de cette ville. Tome III: 1544-1721*. Brugge, 1905, III nr. 2084.

Nog heel wat andere zaken wijzen in de richting van de kennis van het Nederlands, en tevens indiceren ze de niet te versmaden bijdrage van de Aranda's aan de culturele luister van Brugge. Emmanuel de Aranda bvb. schreef het boek *Relation de la captivité du sieur Emmanuel de Aranda, mené esclave à Alger en l'an 1640 et mis en liberté l'an 1642*, uitgegeven bij Jean Mommaert te Brussel in 1656²⁹. Dit werk, waarmee hij in heel Europa roem oogstte - "hij was de enige Bruggeling die ooit zijn naam en zijn geschriften vermeld zag in de grote Larousse"³⁰ - bevat het relaas van zijn twee jaar durende gevangenschap in Algiers. Op terugweg van een reis naar Spanje was zijn schip immers onderschept geworden door Barbarijse zeerovers. Het werk kende in totaal acht uitgaven, waaronder een Nederlandse, Engelse en Latijnse vertaling. Dat hij deze talen machtig was, bewijst het feit dat die vertalingen tot stand kwamen onder persoonlijk toezicht van de auteur. Overigens schreef Emmanuel nog twee andere werken, nl. *Den lachende ende leerende Waerseggher*, verschenen te Brussel in het Nederlands bij J. De Griek in 1679, en het nooit gepubliceerde *l'Histoire de ce qui était arrivé de son temps de plus mémorable à Bruges*³¹.

Ook Emmanuel's broer Bernard liet zich op literair vlak niet onbetuigd. Van zijn hand zijn ons twee werken bekend: *De stad Brugge verheven, omdat zij is de plaats van het allerheiligste bloed van Christus*, een beschrijving van het Heilig Bloed geschreven in 1648, en *Le Perroquet*, een komische satire³².

Het weze dus duidelijk dat de Aranda's een serieus steentje bijdroegen tot het cultureel leven te Brugge. Het staat trouwens vast dat "de vertegenwoordigers van het later verenigde Spanje een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan de economische en culture-

29 G. TURBET-DELOF, "Saint Vincent de Paul et la barbarie en 1657-1658", *Revue de l'Occident musulman et de la Méditerranée*, III (1967) 153-161.

30 G. VAN RENYNGHE DE VOXVRIE, "Spaans-Brugse geslachten in de Spanjaardstraat, Spaanse Loskaai en Oosterlingenplaats" in: *Het Sint-Franciscus-Xaveriusziekenhuis*. Brugge, 1985, 30.

31 DE REIFFENBERG, "Notice sur Emmanuel de Aranda", *Bulletins de l'Académie Royale des Sciences, des Lettres et des Beaux-arts de Belgique*, XIII (1846), 280.

32 *Brugsche Courant en Woensdagblad*, 19e jaargang nr. 79, 9 okt. 1954, "Aranda (de) Bernard" en O. DELEPIERRE, "Aranda (Bernard de)", 16. Zie ook: J. DE SAINT-GENOIS, "Aranda (Bernard De)" in: *Biographie nationale publiée par l'Académie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique*, I (1866) 356-357.

le luister van de Stad Brugge”³³. De Aranda’s deden dit niet uitsluitend via geschriften. Zo was burgemeester Francisco bvb. postuum verantwoordelijk voor een kleurrijke optocht bij zijn begrafenis, die hij in zijn testament zelf had geregeld. “De begrafenis zelf in de parochiale Sint-Gilliskerk gevolgd door de bijzetting in de familiekelder in de kerk van de Brugse Augustijnenpaters, moet een indrukwekkend gebeuren, een grootse stoet en een kleurrijk kijkspel geweest zijn. Daarin stapten immers op de vier traditionele schuttersgilden. Die van de H. Joris ging natuurlijk voorop met standaard, parure en trommels gevolgd door de kolveniers van Ste. Barbara, de archiers van St. Sebastiaan en de hellebaardiers van de St. Michielsgilde der schermers alle met parure en vaandel. Zeven parochiale gilden met hun vaandel alsook de H. Bloedconfrerie. Daar was te bezichtigen het uitvoerig grafisch en schilderwerk van meester Jacob Van Oost die benevens het ingelijste, op linnen geschilderde blazoen van de aflijvige (dat eerst in het sterfhuus en daarna in de begrafeniskerk werd opgehangen) nog 170 kleinere wapentekeningen van d’Aranda had vervaardigd, schildjes die hoogstwaarschijnlijk gedragen werden door de 90 “Steedse”-jongens en de 90 meisjes uit de stedelijke meisjesschool. De stedegarsons traden op als dragers van de oud-burgemeester. Alleen al onder de eigenlijke begrafenisdienst werden aan de onderscheiden altaren nog zeven H. Missen opgedragen.”³⁴

Van verschillende Aranda’s, onder meer van Emmanuel, zijn voorts nog prachtige portretten bewaard, te bewonderen in een schepkabinet van het Brugse stadhuis. Ook in het opzicht van de beeldende kunst droegen ze dus hun steentje bij.

Naast de culturele bijdrage die de Aranda’s leverden, wat zeker op een geslaagde integratie wijst, valt er dus duidelijk ook een evolutie te onderkennen in hun taalgebruik. Vanaf de derde, en zeker vanaf de vierde generatie was de kennis van het Nederlands gemeengoed geworden onder de Aranda’s. Dit betekent echter niet dat zij het Castiliaans niet meer machtig waren. Integendeel, vrijwel alle Castilianen in Brugge bleven de kennis van deze internationale handelstaal zeker onderhouden³⁵. Dit was onder meer nodig om hun

33 G. VAN RENYNGHE DE VOXVRIE, “Spaans-Brugse geslachten”, 30.

34 J. GELDHOF, “De ene zijn dood is de andere zijn brood. Een edelman begraven te Brugge Sinterklaasdag 1663”, *’t Beertje*, XXXIV (1975) 28-29.

35 W.D.Jr. PHILLIPS, “Local Integration”, 40.

relaties met het vaderland op peil te houden, alsook om op een degelijke wijze handel te kunnen drijven. Bovendien bleef de mogelijkheid van een terugkeer naar het vaderland nog steeds open. Toch zien we dat in de loop der jaren de kennis van het Castiliaans sterk achteruitging. Emmanuel de Aranda bvb. werd door zijn vader naar Spanje gestuurd "met de bedoeling het land zijner vaderen te aanschouwen en meteen ook de taal te leren, die hem als Frans- en Nederlandssprekende Bruggeling, niet meer mondgemeen was" ³⁶!

Uit onderzoek van het taalgebruik van de Aranda's kunnen we m.a.w. zeker besluiten tot een inspanning van hun kant om via kennis van het Nederlands te integreren in de toenmalige maatschappij. Dit moet wel dadelijk gerelativeerd worden, aangezien ze het Castiliaans allerminst verwaarloosden. Bovendien, merkwaardig genoeg, is het zelfs zo dat "*Castilian influenced local dialects in Antwerp as well as Bruges*" ³⁷.

Beroeps- en verenigingsleven

Zoals reeds eerder werd opgemerkt, streek de familie de Aranda in Brugge neer via de wolhandel. Francisco en Diego, de eerste Aranda's, bewogen zich, althans in de beginperiode, vooral binnen de Castiliaanse handelsnatie. In het consulaat vervulden zij naast hun handelsactiviteiten, verschillende functies. Beiden waren zij verscheidene keren consul, en Diego was zelfs gedurende een aantal jaren secretaris van de Castiliaanse handelsnatie in Brugge ³⁸.

Vanaf de derde generatie Brugse Aranda's valt ook nu weer een verschuiving waar te nemen in de richting van assimilatie in de plaatselijke gemeenschap. De Aranda's gingen functies vervullen buiten het Spaanse consulaat. Diego's zoon Francisco was in 1570 "upper clerk meester", zoiets als pensionaris, terwijl diens zoon Francisco schepen en in 1634, 1635, 1640 en 1641 zelfs burgemeester werd

36 M. LUWEL, "Emmanuel de Aranda en het Algiers van de 17e eeuw", *Mededelingen van de Marine Academie van België*, XII (1960), 150.

37 W.D.Jr. PHILLIPS, "Local Integration", 40.

38 J. GILLIODTS-VAN SEVEREN, *Cartulaire de l'ancien consulat d'Espagne à Bruges*, 429, 435, 471, 489, 509-510. Telkens wordt in de vermelde akten melding gemaakt van het feit dat Diego secretaris was.

van Brugge³⁹. Als voorwaarde voor de vervulling van dergelijke ambten gold het Brugs poorterschap⁴⁰. Dit hadden beide Francisco's waarschijnlijk verworven via hun huwelijk. De regel luidde immers dat wie een Brugs poorter(es) huwde, op uitdrukkelijk verzoek en na een hele procedure, zelf ook poorter(es) kon worden. Het feit alleen al dat zij het voordelige Castiliaanse statuut opgaven voor het poorterschap, wijst op een doelbewuste integratiestrategie.

Emmanuel, broer van burgemeester Francisco, oefende na zijn terugkeer uit de Algerijnse gevangenschap in 1642, vanaf 1655 de functie van krijgsauditeur uit⁴¹. In die hoedanigheid beschikte hij over een zekere rechterlijke bevoegdheid en mocht hij de rechtbank van het Brugse Vrije adviseren in strafzaken. Overigens werd Emmanuel op die post benoemd door vriendjespolitiek. "Door aanwending van de invloed van de surintendant Licenciado Don Francisco de Valcarçel y Velasquez, lid van de Conselo supremo de Castilla, wist de Aranda zich op 4 november 1655 te laten benoemen tot krijgsauditeur."⁴²

Ook Aranda's die later leefden, bekleedden aanzienlijke posten. Zowel Pierre-Louis de Aranda als z'n zoon Louis bvb. waren griffier bij de Raad van Vlaanderen, het opperste gerechtshof voor het graafschap Vlaanderen.

39 A. VANDEWALLE, "Spanjaarden te Brugge", 28 en J.A. VAN HOUTTE, *De geschiedenis van Brugge*.

40 R.A. PARMENTIER, *Indices*, VII.

41 M. LUWEL, "Emmanuel de Aranda", 152. en O. DELEPIERRE, "Aranda (Emmanuel De)", *Biographie des hommes remarquables de la Flandre occidentale*, III (1847) 5. Zie ook: "Aranda (Emmanuel d)", *Dictionnaire historique, ou histoire abrégée de tous les hommes qui se sont fait un nom par le génie, les talents, les vertus, les erreurs, et cela depuis le commencement du monde jusqu'à nos jours*, I (1e dr.; 1781) 192-193. A. BEUCHOT, "Aranda (Emmanuel d)" in: *Biographie universelle ancienne et moderne de Michaud*, II (1854) 139. P. BLOMMAERT, "Belgische reizigers. I. Emmanuel de Aranda", *Kunst- en Letterblad*, I (1840) 33-34 en 37-39. M. DELVENNE, "Aranda (Emmanuel D)" in: *Biographie du Royaume des Pays-Bas, ancienne et moderne*, I (1829) 28. F. DENIS, "Aranda (Emmanuel D)", in: *Nouvelle biographie générale depuis les temps les plus reculés jusqu'à nos jours*, III (1854) 4-5. J. DE SAINT-GENOIS, "Aranda (Emmanuel De)" in: *Biographie nationale publiée par l'académie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de belgique*, I (1866) 357-361. J. DE SAINT-GENOIS, "Emmanuel de Aranda" in: J. DE SAINT-GENOIS (ed.). *Les voyageurs belges du XIIIe au XVIIe siècle*. Brussel, 1846, 135-154. J. GILLIODTS-VAN SEVEREN, *Inventaire diplomatique des archives de l'ancienne école bogarde à Bruges*, dl. I, 84.

42 M. LUWEL, "Emmanuel de Aranda", 152.

Ondanks het feit echter dat de Aranda's dus meer en meer beroepsactiviteiten gingen uitoefenen binnen de lokale gemeenschap, betekende dit niet dat de wolhandel werd verwaarloosd. Integendeel zelfs, "de Aranda's behoorden tot de weinige leden van de Spaanse natie te Brugge, die bij het begin van de zeventiende eeuw nog werkelijk handel dreven. Diego, zoon van Francisco de Aranda de oude, die het consulaat waargenomen had, werkte eerst ca. 1600 te Sevilla en voerde daarna te Brugge ca. 1607-1613 een drukke textielhandel met San Sebastian, Málaga en Sevilla. Zijn broer Francisco de Aranda de jonge, die in 1641 burgemeester van Brugge werd, nam slechts heel uitzonderlijk deel in diens zendingen, maar had eigen handelscontacten in Spanje"⁴³. De wolhandel was voor de Castilianen trouwens dé activiteit bij uitstek om relaties met het vaderland te onderhouden. Dit gebeurde zowel via briefwisseling als door zakenreizen naar Castilië. Nog in 1675 was een Aranda, Emmanuel, consul van de Castiliaanse gilde⁴⁴.

Terwijl de Castilianen dus integreerden in de toenmalige Brugse en Vlaamse maatschappij, "*at the same time, they maintained ties with relatives, friends, and business associates in Spain*"⁴⁵. Naarmate het belang van de wolhandel echter afnam, verminderde ook de intensiteit van de relaties met Castilië. Bij de sluiting van het consulaat in 1705 door Pierre-Louis en Ignace de Aranda was er bijna geen enkele Spaans-Brugse familie meer die zich nog serieus inliet met de wolhandel. Als velen hier toch bleven, dan is dit een duidelijk bewijs voor een geslaagde integratie.

Deze assimilatie valt evenzeer af te lezen uit de mate van deelname vanwege Aranda's in plaatselijke verenigingen en corporaties. Opnieuw stellen we een breuklijn vast bij de derde generatie van de familie. Het is immers Francisco de Aranda die een lange traditie opent van engagement in plaatselijke genootschappen. Zo werd hij bvb. gouverneur van de Bogardenschool te Brugge, waaraan hij in

43 E. STOLS, *De Spaanse Brabanders of de handelsbetrekkingen der Zuidelijke Nederlanden met de Iberische wereld 1598-1648*. Verhandelingen van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België. Klasse der Letteren, jrg. 33, nr. 70. Brussel, 1971, 3.

44 J. GILLIODTS-VAN SEVEREN, *Cartulaire de l'ancien consulat d'Espagne à Bruges*, 184.

45 W.D.Jr. PHILLIPS, "Local Integration", 267.

1590-91 een milde schenking deed. Dit valt af te lezen uit de archieven van deze instelling. Bovendien bekostigde Francisco zelfs de beroepsopleiding van een jongeman die in het seminarie wou gaan. Op 1 augustus 1588 gaf hij Vincent de Waeghenaere uit Blankenberge de garantie dat hij gedurende zes jaar zou tussenkomen in de kosten van zijn opleiding "omme te leren de stil van scriven" ⁴⁶. In 1594 zou deze Vincent dan binnentreden bij de augustijnen.

Ook andere Aranda's lieten zich niet onbetuigd: van de gebroeders Emmanuel en Francisco is eveneens bekend dat zij van heel wat confrerieën e.d. lid waren. Hoewel we het niet met feitenmateriaal kunnen staven, zullen logischerwijs Aranda's die later leefden evenzeer wel geëngageerd geweest zijn in heel wat verenigingen.

Alleszins was dit het geval voor de juist vernoemde Francisco: hij was zowel proost van de Heilige Bloedconfrerie in 1635, als hoofdman van de Brugse Sint-Jorisgilde vanaf 1635 tot aan zijn dood ⁴⁷. Voorts was hij dertig jaar lang voogd en voorzitter van de administratieve commissie van het stedelijk passantentehuis en krankzinnigengesticht Sint-Juliaans, gelegen in de Boeveriestraat in Brugge. Emmanuel was medestichter en lid van de Broederschap van de Heilige Drieuldigheid ⁴⁸. Deze broederschap had zich het loskopen van slaven uit Algerijnse handen tot doel gesteld. Het is bekend uit de resolutieboeken van de confrerie dat hij zich persoonlijk bemoeide met het vrijkrijgen van deze slaven.

Het blijkt dus dat de Aranda's erg geëngageerd waren in Brugge, wat opnieuw wijst op hun sterke integratiepolitiek. Dit wordt nog *a fortiori* bevestigd door Phillips die tot de conclusie kwam dat "*apparently the Castilians in Bruges were not as attracted to the local organisations*". Als reden haalt hij aan dat "*membership in the Castilian Consulado itself provided them with all of the advantages of a confraternity: companionship, religious brotherhood, communal worship in their own chapel, and funeral arrangements*" ⁴⁹. De Aranda's vormden heel zeker een uitzondering op deze regel.

46 BRUGGE, Stadsarchief, Oud Archief, r. 438: *Bogardenschool*, registers der leerjongens, 1533-1800, f.° 28.

47 A. VANDEWALLE, "Spanjaarden te Brugge", 28.

48 M. LUWEL, "Emmanuel de Aranda", 152.

49 W.D.Jr. PHILLIPS, "Local Integration", 40-41.

Eigendommen: onroerend goed

Reeds verschillende malen maakten wij gewag van een sterke integratie van de Aranda's in Brugge. Onlosmakelijk daarmee verbonden is natuurlijk het bezit van onroerend goed. Er kan uiteindelijk weinig sprake zijn van assimilatie als ze in Brugge en omstreken geen huizen of gronden bezaten, maar voortdurend in hotels of herbergen logeerden. Als algemene regel gold dat "*Castilians commonly held local real property. Most owned the houses in which they lived, and some had more extensive holdings*"⁵⁰.

Wat de situatie van de Aranda's aangaat, bij zijn aankomst te Brugge in 1500 kon Francisco dadelijk zijn intrek nemen in het Natiehuis van het Spaans consulaat, gelegen in de 'Lange Winckel', de huidige Spanjaardstraat⁵¹. Elke consul had immers het recht in het Natiehuis te gaan wonen, samen met zijn familie. Heel wat nakomelingen van Francisco zouden van dit recht eveneens gebruik maken. Zo meldt de *Beschrijving van de Publieke Gebouwen in de zestiende en zeventiende eeuw* dat " 't Spanjaerts-huys teghenwoordighlijk bewoont is van den heere Emmanuel de Aranda: wiens zoon Heere Bernard 't zelf besit als consul vande Spaensche Natie". Ook Albertine de Aranda woonde ooit in het Spaanse Natiehuis, samen met haar broers Ignace en Pierre-Louis, de twee laatste consuls van Castilië in Brugge. Hierbij dient echter opgemerkt dat, ook al bewoonden veel Aranda's het Natiehuis, dit eigendom was en bleef van het Spaanse Consulaat.

De familie de Aranda verwierf echter zelf heel wat onroerend goed, en dit reeds vanaf de tweede generatie. Francisco's zoon Diego werd immers aangeduid als heer van Zwaenenburgh. "Het leen en heerlijchhede van Swaenenbourg gelegen binnen den ambachte van straeten in de prochie van Stalhille, onder het beloop van de waeterrijnghe van Blanckenberghe in vier parcheelen. Eerst light binnen den voornoemde ambachte en prochie noort west van de kercke in het begin der voornoemde waeterrijnghe, ghemeten 2 lijnen 5 roeden roeden landts. Voorts soo light noort oost van daer over den calsijsde wegh in het begin der voorseijde waeterrijnghe vier gemeten 32 roeden landts. Voorts soo light den west eijnde daer in het selse begin

50 W.D.Jr. PHILLIPS, "Local Integration", 43.

51 A. VANDEWALLE, "Spanjaarden te Brugge", 27.

een gemeth een leijne 19 roeden leen. Voorts light Suijt west daer bij in het selse begin der gemelde waeterijnghe drij gemeten twee lijnen landts.”⁵²

Naarmate de duur van het verblijf in Vlaanderen van de Aranda's toenam, groeiden ook hun bezittingen aan. Steeds nieuwe lenen voegden zij aan hun vermogen toe. Ze verwierven ze op verschillende manieren. Zo was er bvb. sprake over “leenen bij de voorseide overledene achter gelaeten haer toe gecommen bij den overlijden van haeren heer vader”⁵³. Erfenissen speelden m.a.w. een belangrijke rol in de opbouw van hun vermogen. Voorts kocht men ook lenen. “Een leen groot een daghwant en half ghelegghen op de prochie van Lebbecke op het Narenvelt (...) door d overledene op den XXI Octobre 1723 ghecoght bij decreete inden Raede van Vlaanderen.”⁵⁴ Het bezit van de Aranda's zou uiteindelijk enorme proporties aannemen. Zo beheerde Marie-Françoise-Jacqueline de Aranda vlak voor haar dood niet minder dan 113 lenen, die te situeren vielen in “Thielt, Lebbecke, Melsen, Semmersaecke, Wetteren, Denderbelle, Gaevere, Borlegghem, Stuvekercke, Schelderode, Oordeghem, Munte, Masseme, Schellebelle, Afsere, Petegghem, Earnegghem, Middelkercke”, etc. Over het ganse Vlaamse land, van de taalgrens tot aan de kust, hadden de Aranda's dus bezittingen. Op veel van die lenen stonden hofsteden die samen met de grond werden verpacht. De pachtobbrengst vormde een grote bron van inkomsten, waarmee vervolgens nieuwe lenen konden worden aangekocht.

Binnen de stad Brugge hadden de Aranda's ook hun patrimonium. Precieze gegevens omtrent het aantal huizen en hun ligging ontbreken. Toch kunnen we enige elementen aanreiken. In de *staat van goederen* van Pierre-Louis de Aranda, griffier bij de Raad van Vlaanderen, wordt onder meer aangehaald “een huijs ghestaen binnen dese stadt van Brugghe op het Torre Brighsten ghenaemt St. Gielis waer van de wederhelft is competerende aen Albertine de Aranda”. Wat verder lezen we: “voorts competeert alhier een huijs ghenaemt het Paternoster oock staende binnen dese stadt van Brugghe in de Cuijperstrate (...) welcken huijse ter daete van dit overlijden wiert in pachte ghebruijckt bij Marie Joos ten prijze van

52 BRUGGE, Stadsarchief, Oud Archief, r. 207: Staten van goed, 2de reeks, nr. 12132.

53 Ibidem.

54 Idem, nr. 8490.

neghen ponden grooten tsjaers”⁵⁵. Voor verschillende Aranda's, waaronder burgemeester Francisco, Ignace en Pierre-Louis, en Albertine, was het bezit van huizen binnen Brugge zelf trouwens essentieel. De regels van het poorterschap schreven immers voor dat elk Brugs poorter een woonst binnen de stad in zijn bezit moest hebben.

De Aranda's bouwden in hun eeuwenlang verblijf in Vlaanderen vanuit een bescheiden startpositie een indrukwekkend patrimonium aan onroerend goed uit. Dit wijst overduidelijk in de richting van integratie. Het was wel degelijk een beredeneerde strategie van de (latere vooral) Aranda's in Vlaanderen heel wat bezittingen te verwerven. Het klinkt erg ongeloofwaardig dat zij daartoe zouden zijn overgegaan zonder eerst de gedachte gevormd te hebben van in Vlaanderen te blijven, ook na (de neergang van) de wolhandel.

Religie

De Nieuwe Tijd, en vooral de zestiende eeuw, werden gekenmerkt door hevige en bloedige godsdiensttwisten. Het was de tijd van reformatie en contrareformatie. Ook in Vlaanderen heerste een klimaat van intolerantie en repressie. Het rooms-katholicisme was de enige godsdienst die officieel mocht beleden worden. De stad Brugge werd in dit verband meer dan eens op de vingers getikt. De Brugse schepenen neigden vanuit hun humanistische opvoeding - Brugge was een uitgelezen verzamelpunt voor humanisten in de Nederlanden - immers nogal naar tolerantie. Toch zijn ons uit die periode evenzeer verscheidene terechtstellingen bekend van ketteren. Het tolerante klimaat waarover we het hoger hadden, dient dan ook te worden gerelativeerd. In 1566 dan werd in Brugge een bestand bereikt tussen de autoriteiten en de protestanten, waarbij deze laatste in beperkte mate activiteiten mochten ontplooiën. Reeds een jaar later echter werd dit bestand herroepen en trad het repressief apparaat weer in werking. In dat zelfde jaar 1567 werd overigens de beruchte hertog van Alva naar de Nederlanden gestuurd om orde op zaken te stellen. Dit leidde tot het uitbreken van de Tachtigjarige

55 Ibidem

Oorlog. In 1578 vond te Brugge een kentering plaats m.b.t. de godsdienstige situatie. Gedurende zes jaar zou Brugge onder calvinistisch bewind komen te staan, waarbij het protestantisme uiteraard officieel werd toegelaten. Alexander Farnese zette in 1584 terug orde op zaken en bewerkstelligde de terugkeer naar het rooms-katholieke 'godsdienstmonopolie'.

Het hoeft geen verwondering te wekken dat in dergelijke context de godsdienstige overtuiging van het grootste belang werd geacht in de Nieuwe Tijd. Elke vreemdeling die niet het rooms-katholieke geloof aanhing, maar toch een poging tot assimilatie ondernam, was reeds op voorhand gedoemd te falen in zijn opzet.

Het was voor de Aranda's dan ook een groot voordeel dat ze rooms-katholiek waren. Hoewel er zich tussen de Spanjaarden in Vlaanderen verschillende maranen bevonden, dit zijn slechts in schijn bekeerde joden, – "Las Casas had overigens verwanten en bekenden in Brugge en Antwerpen, in het milieu van de conversos of slecht bekeerde joodse kooplieden"⁵⁶ – kan met zekerheid gesteld worden dat deze vlieger voor de Aranda's niet opging. We beschikken over talloze argumenten om deze bewering te staven.

Het feit alleen al dat de Aranda's meer dan twee en een halve eeuw in Brugge verbleven hebben, en alles in de richting van een geslaagde integratie aldaar wijst, is veelbetekenend. Voorts is het aantal Aranda's dat in een religieuze orde binnentrad legio. Onder meer behoren tot deze categorie drie dochters van Francisco: zowel Anne en Barbe als Marie werden kloosterzuster, deze laatste bij de jezuïetessen. Hun broer Bernard was jezuïet. Burgemeester Francisco's dochter Isabelle-Victoire-Claire trad binnen in het Sint-Trudoklooster⁵⁷.

Het was overigens op diens broer Emmanuel zijn initiatief dat elke morgen een mis werd opgedragen voor de gevangenen tijdens zijn gevangenschap in Algiers⁵⁸. Opnieuw een bewijs van het feit dat de Aranda's rooms-katholiek waren.

56 E. STOLS, "De Zuidelijke Nederlanden en de Ontdekking van Amerika" in: E. STOLS en R. BLEYS (ed.). *Vlaanderen en Latijns-Amerika. 500 jaar confrontatie en métissage*. Antwerpen, 1993, 18.

57 E. DHONT-DE WAEPENAERT, *Quartiers généalogiques des Familles Flamandes*. Brugge, 1871, 287-291.

58 G. TURBET-DELOF, "Saint Vincent de Paul", 157.

Daarnaast is het zo dat er verscheidene Aranda's in geslaagd zijn het Brugs poorterschap te verwerven. Eén van de voorwaarden waaraan moest voldaan worden om poorter te kunnen worden was rooms-katholiek zijn. "Daar alle stedeburgers gebonden waren den Roomsch-Katholieken godsdienst te belijden, moest de aanstaande poorter, ten minste vanaf het midden der 16e eeuw, gemeenlijk ook een attestatie omtrent zijn rechtgeloovigheid aanbrengen." ⁵⁹

Overigens verlieten Diego en Francisco de Aranda Brugge in de periode van het calvinistisch bewind voor neutraal land of stad. Zegher van Male vermeldde hen bij die vreemde kooplui die in 1578 de stad verlieten om pas in 1584 terug te keren ⁶⁰. Op tien januari 1579 trouwens moesten de drie Spaanse consuls samen met hun secretaris Diego de Aranda, die blijkbaar voor enkele dagen was teruggekeerd naar Brugge, plechtig beloven aan het stadsbestuur niets te doen of te zeggen tegen de "godsdienstvrede", dit tot vrede in het land en rust in de stad ⁶¹. Deze zaken wijzen erop dat de Aranda's zich de rooms-katholieke geloofsovertuiging ter harte trokken.

Het lijdt dus, gezien dit alles, geen twijfel dat de Aranda's rooms-katholiek waren. Zoals reeds gezegd bood dit een enorm voordeel bij hun integratie, die succesvol leek te zijn gezien het reeds eerder aangehaalde feit dat verscheidene Aranda's in Vlaamse kloosters binnentraden. Een andere indicator voor de geslaagde integratie is het aantal Aranda's dat in Brugge begraven werd. Bijna geen enkel lid van de Brugse tak van de familie stierf of liet zich begraven in Spanje. De meeste Aranda's, waaronder Emmanuel, Diego en Francisco, lieten zich begraven in het augustijnenklooster. Voor alle Castilianen gold trouwens dat "*the most favored burial place was the local Augustinian monastery*" ⁶². Blijkbaar waren zij dus aan Brugge gehecht geraakt, anders zouden ze toch al lang naar Spanje zijn teruggekeerd en zich daar hebben laten begraven.

Anderzijds dient het wel aangestipt dat de Castilianen over hun eigen kapel beschikten in het augustijnenklooster. Het was in deze

59 R.A. PARMENTIER, *Indices*, IX.

60 Z. VAN MAELE, *Deerlicke lamentatie ende beclagh vanden destructie vande Stede van Brugghe*. A. DEWITTE en A. VIAENE (ed.). Brugge, 1977, 97.

61 J. GILLIODTS-VAN SEVEREN, *Cartulaire de l'ancien consulat d'Espagne à Bruges*, 509-510.

62 W.D.Jr. PHILLIPS, "Local Integration", 42.

kapel dat zij hun religieuze plichten volbrachten. Dat deden zij dus als Castilianen onder elkaar, weg van de lokale gemeenschap rond zich. In hoeverre de Aranda's zich eveneens afschermden in hun religieuze activiteiten, is ons onbekend.

Besluit

Na de beschrijving van de mate van assimilatie van de Castiliaanse familie de Aranda op verschillende vlakken, rest ons nu nog hieruit de gepaste conclusies te trekken. De Aranda's waren in Brugge verzeild geraakt via de internationale wolhandel. In de beginfase van hun verblijf in de stad bewogen ze zich vooral binnen de aanwezige Castiliaanse gemeenschap, die dankzij een speciaal statuut óók in Vlaanderen onder de Castiliaanse wetten mocht leven. De Aranda's participeerden in deze periode nog niet in plaatselijke verenigingen, wat mede kan verklaard worden door het gebrek aan kennis van het Nederlands. Hun huwelijkspartners in de aanvangsfase waren ofwel Spaans ofwel Spaanssprekend. De beroepsactiviteiten van de Aranda's situeerden zich in de wolhandel en binnen het 'Spaanse', d.i. Castiliaanse consulaat, waar ze herhaaldelijk de functie van consul of secretaris bekleedden. Een grote troef die in hun voordeel speelde was het feit dat de Aranda's in een tijdperk van opvallende religieuze intolerantie de rooms-katholieke godsdienst, de enige officieel toegelaten religie in Vlaanderen, aanhingen.

Een cruciaal breekpunt valt te situeren vanaf de derde en zeker bij de vierde generatie Brugse Aranda's. Van dan af wijst alles overduidelijk in de richting van een doelmatige en volgehouden poging tot integratie⁶³. De huwelijkspartners stammen op één uitzondering na enkel nog uit adellijke en vooraanstaande Vlaamse families. Dit indiceert tevens dat de Aranda's de Nederlandse taal onder de knie hadden gekregen, wat mede bevestigd wordt door het feit dat verscheidene leden van de familie ambten binnen het stadsbestuur gingen

63 Bevestiging voor onze stelling vinden we in het artikel van H. CASADO ALONSO, die de breuklijn eveneens bij de derde en vierde generatie legt. Hij heeft het over "*intégration matrimoniale qui augmente si les mariés appartiennent déjà à la seconde ou troisième génération postérieure à celle qui fut la première à émigrer.*" H. CASADO ALONSO, "La nation", 71.

bekleden. Voor een "upper clerck meester", schepen, burgemeester, etc. was de kennis van het Nederlands onontbeerlijk. Hierbij mag echter niet uit het oog worden verloren dat de Aranda's daarnaast nog een hele tijd de wolhandel tussen Spanje en de Zuidelijke Nederlanden in stand hielpen houden. Langs deze weg bleven zij lang contacten met het thuisland behouden; tevens bleven ze zich bewegen binnen de Castiliaanse gemeenschap in Brugge. Omwille van precies de wolhandel werd er eveneens naar gestreefd het Castiliaans, de internationale handelstaal bij uitstek in die periode, te onderhouden. Nog vanaf de vierde generatie Aranda's bemerken we een frequent lidmaatschap in plaatselijke verenigingen zoals de Sint-Jorisgilde, de Heilig-Bloedconfrerie, etc. Via deze weg leverden zij een bijdrage tot de culturele luister van Brugge in de Nieuwe Tijd. Dit deden ze echter eveneens langs geschriften, opdrachten voor portretschilderingen, etc. Ook in het religieuze leven te Brugge participeerden ze: verscheidene Aranda's traden binnen in Vlaamse en Brugse kloosters. Andere verlieten het speciaal statuut waaronder ze leefden en verwierven het Brugs poorterschap. Tenslotte stelden we vast dat de Aranda's in hun meer dan twee en een halve eeuw durend verblijf in Vlaanderen een enorm patrimonium aan onroerend goed opbouwden. Hun bezit van lenen met hofsteden, die ze verwierven door aankoop of via erfenissen, strekte zich uit van de kust tot aan de huidige taalgrens. Ook in Brugge zelf bezaten ze heel wat huizen – ook buiten het eigen Castiliaanse kwartier – die ze verhuurden.

Het blijkt dus duidelijk dat, terwijl de integratie in het begin begrijpelijkerwijs een erg bescheiden verloop kende, de assimilatie vanaf de derde en vierde generatie een ommezwaai kende: ze verliep heel wat intensiever en in een versneld tempo. Er mag dan ook met recht en reden van een uiterst geslaagde integratie van de Aranda's in Brugge gesproken worden, en dit op alle domeinen van de toenmalige samenleving.

Het lag in onze bedoeling met dit artikel een bijdrage te leveren tot de studie van de integratie in Vlaanderen van vreemde kooplui. Evenzeer hopen wij hiermee een aanzet te hebben gegeven tot een grondiger studie van en uitgebreider onderzoek naar de Spaanse familie de Aranda. Gezien de belangrijke rol die de Aranda's speelden in het wedervaren van Brugge gedurende de Nieuwe Tijd, verdienen ze deze aandacht vast en zeker.

Bijlage: stamboom van de familie de aranda

Voorafbeschouwing

We willen hier deze werken wat van naderbij bekijken die een stamboom van de Aranda's bevatten. Daarbij komen we tot de merkwaardige vaststelling dat nog geen enkele volledige stamboom van deze familie werd gepubliceerd.

Dhont-De Waepenaert nadert die volledigheid het dichtst in zijn *Quartiers généalogiques des Familles Flamandes*. Het merendeel van de Brugse Aranda's wordt vermeld, alsook de afkomst van diegenen waar ze mee huwden. Dikwijls worden ook beroepen of titels aangegeven. Een negatief aspect aan dit werk is dat er geen bronvermelding of bibliografie voorkomt.

Evenmin is dit het geval in *Bruges et le Franc* van Gaillard⁶⁴. In dit werk passeren heel wat families de revue. De Aranda's worden als familie echter niet besproken. Wel treffen we de namen aan van een twaalfstal Aranda's (met hun echtgenoten) doorheen de bespreking van andere geslachten.

Een heel wat gestructureerder stamboom vinden we terug bij Delepierre, in zijn *Biographie des hommes remarquable de la Flandre occidentale*⁶⁵. Qua volledigheid evenaart hij bijna die van Dhont-De Waepenaert, maar opnieuw komen er geen bibliografische verwijzingen in voor.

Anders ligt dit in het artikel "Spaans-Brugse geslachten" van Renynghe de Voxvrie. Daarin wordt een bibliografie gegeven, zij het wel erg summier: slechts een zestal werken worden opgegeven. Ook de gegeven stamboom oogt maar mager: niet meer dan acht Aranda's worden vermeld.

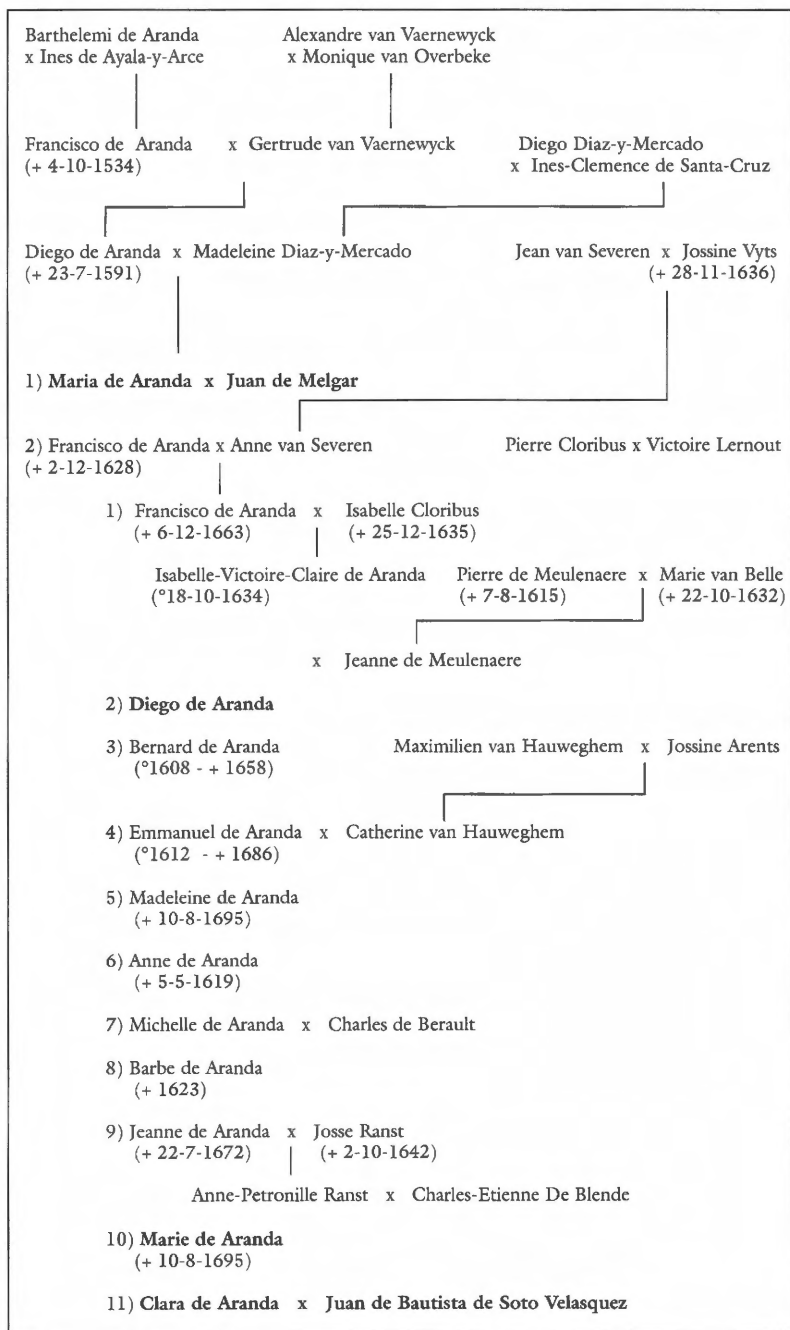
De *Recueil héraldique* van Van Dycke daarentegen verschaft heel wat meer gegevens: niet alleen de namen van veertien Aranda's met hun echtgenoten, maar ook de functies die ze uitoefenden. Ook wordt een woordje gewijd aan de afkomst van de familie. Negatief is opnieuw dat er geen bibliografie of bronvermelding in het werk voorkomt.

64 J. GAILLARD, *Bruges et le franc, ou leur magistrature et leur noblesse, avec des données historiques et généalogiques sur chaque famille*. 6 dln. Brugge, 1858.

65 O. DELEPIERRE, *Biographie des hommes remarquables de la Flandre occidentale*. 3 dln. Brugge, 1843-47.

Zelf slaagden wij er slechts ten dele in een exhaustieve stamboom samen te stellen – het was ook onze hoofdbedoeling niet -, hoewel we de volledigheid al iets dichter benaderen. Hiaten zijn onder meer nog de namen van acht van de veertien kinderen van Emmanuel, terwijl voorts bepaalde namen niet konden worden geplaatst (Behoorden ze misschien niet tot de Brugse tak van de Aranda's?).

Als uitgangspunt voor onze stamboom namen we deze zoals geschetst in de *Quartiers généalogiques des Familles Flamandes* van Dhont-De Waepenaert. Namen die daar niet in voorkwamen, maar die wij wel konden plaatsen dankzij informatie uit andere werken (o.m. dat van Van Dycke, *Recueil héraldique*) of archiefmateriaal, werden in vetjes gedrukt. Voor zover gegevens voorradig waren geven wij ook steeds de geboorte- en sterfdatum van de vermelde personen.

Emmanuel de Aranda x Catherine van Hauweghem
(°1612 - + 1686)

1) **Albertine de Aranda** x **Henri-Emmanuel le Gillon**
(+ 18-2-1731) (+ 9-3-1713)

a) **Pierre le Gillon** x **Marie-Thérèse de l'Espée**
(+ 3-11-1750) (+ 18-8-1773)

b) **Jean-Philippe le Gillon** x **Catherine-Eléonore de Trappequiers**
(+ 28-11-1759) (+ 18-10-1737)

2) **Ignace de Aranda** x **Marie-Madeleine van Volden**
(+ 26-7-1733) (+ 18-10-1708)

x **Marie-Barbe de le Flye**

Marie-Claire de Aranda

3) **François-Jacques de Aranda**

4) **Camille de Aranda**

5) **Bernard de Aranda** Bernard van Overwaele x Claire-Rose Spanoghe

6) **Pierre-Louis de Aranda** x **Esther-Marie van Overwaele**
(°1666 - + 9-12-1722) (°1666 - + 17-3-1716)

a) **Louis de Aranda** x **Justine-Marie-Françoise d'Hane**
(°22-8-1705 - + 11-3-1759) (+ 27-1-1777)

Marie-Françoise-Jacqueline de Aranda x **Philippe-François van der Haeghen d'Eesbecke de Mussain**

b) **Marie-Claire de Aranda**
(°8-9-1704)

c) **Thérèse-Eugénie de Aranda** x **Louis-Ferdinand Rotsaert d'Hertaing**
(°24-8-1711 - + 12-12-1765) (°22-2-1694 - + 8-7-1760)

1) **Isabelle-Louise** x **Charles-François Imbert-des-Mottelettes**
(°1733 - + 1806)

2) **Jean-Louis** x **Thérèse ... (?)**
(+ 4-3-1784)

3) **Justine-Jacqueline** x **Charles-Louis Van Caloen**
(°14-10-1736 - + 24-7-1806)

4) **Thérèse-Angélique** x **André-Louis Vanden Bogaerde**
(°1731 - + 4-6-1803) (°1-9-1726 - 1-4-1799)